

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm VIII. Veritatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

to ipsi vnus anni spatio (eò quod non verbo quidem, sed factò prouocasse censeatur ad Sedem Apostolicam iter arripiendo) eidem Francisco administrationem Episcopatus in spiritualibus ac temporalibus interim committant, elapso autem anno eundem consecrare in Episcopum non differant.

S V M M A R I V M.

1. *Assumptio Religiosi in Episcopum, non est propriè postulatio, sed electio.*
2. *Ex electione non canonica infirmatur etiam subsequens confirmatio.*
3. *Ob contumaciam Rei post trinam citationem non comparentis, potest procedi ad testium receptionem, & sententiam definitiuam, etiam lite non contestata, si de valore electionis agatur.*
4. *Appellare quis potest, à sententia, vel gravamine, verbo, vel factò.*
5. *Maius spatium Pralato conceditur, cuius iam confirmati electio impugnetur, quam si nondum confirmati electio impugnetur: hoc ordinariè sex mensum est; illud relinquitur Iudicis arbitrio definiendum.*
6. *Ordinariè audiendus non est, qui post preëmptorium terminum opponere se vult electioni: quamuis Iudex ex officio contra electum talem, & confirmatum per viam inquisitionis procedere possit.*

1 **N**O T A I. Religiosi in Episcopum assumptio, electio est, & non propriè postulatio. *c. Nullus. 28. de Elect. in 6.*

2 **N**O T A II. Si electio Pralati Canonica non fuit, etiam subsequens confirmatio, & possessionis traditio cassari debent. Ita etiam sumitur ex *c. 4. De causa possessionis.*

3 **N**O T A III. Si agatur de valore electionis, & consequenter confirmationis etiam lite non contestatâ ob contumaciam Rei post trinam citationem non comparentis, procedi potest ad testium receptionem & sententiam definitiuam. *c. ult. §. Porro. ut lite non contestatâ.* Nihilominus Pontifex

ex gratia per plenitudinem potestatis (quia causa ardua erat, cum ageretur de remotione Episcopi confirmati, consecrati, & in possessione existentis) iussit causam iterum examinari, citato Reo, & datâ ei facultate defensionis.

Nota IV. Duobus modis censetur aliquis appellare à sententia aut gravamine. Videlicet Verbo expresso, & factò, seu arripiendo iter ad Superiorem. *c. Meminimus. 9. junct. gl. de Appellationibus.*

Nota V. Tamen in casu contrahendi spiritualis matrimonij (si videlicet alicuius nondum confirmati electio impugnetur) contumax sex tantum mensibus expectandus sit, jure ordinario. *cit. c. ult. §. Porro.* Maius tamen spatium secundum causæ qualitatem iudicis arbitrio tribuitur, si agatur contra Prælatum jam confirmatum, consecratum, oppugnando eius electionem. Ita sumitur ex *hoc c. & citato. §. Porro. & tradit gl. hic. verb. Anni. Panorm. n. 10.* Occasione huius cap. quæritur; si ante confirmationem Pralati, edictum publicum affixum sit statuto preëmptorio termino, intra quem venire debeat, qui se opponere voluerit, juxta *c. ult. de Electione in 6.* Num audiendus sit, qui postea accesserit, electionem impugnare volens. *Re. Ex c. ult. qui Matrimonium accusare possunt.* talem audiendum non esse, cum præsumptio malitiæ contra ipsum sit, nisi ostendat, se absentem fuisse, vel aliàs probabiliter ignorasse publicationem Edicti; vel crimen aliudve defectum electi nunc primitus cognouisse. Ceterum iudex ex officio per inquisitionem contra electum & confirmatum procedere non prohibetur: uti hinc *Panorm. notat in fine c.*

CAPITVLVM VIII.

Veritatis.

PARAPHRASIS.

Episcopus Curienfis præcedente publicâ infamiâ, delatus à Canonicis fuit ad Innocentium =

centium III. super dilapidatione bonorum Ecclesie, homicidio, incestu, aliisque criminibus. Causam hanc Pontifex delegavit Episcopo Tridentino, seu, ut alia lectio habet Tridentino, Abbati monasterii Sanctæ Mariæ, & Præposito in Insula: deinde iterum Brixinensi Episcopo, & dictis Abbatibus ac Præposito. A prioribus illis iudicibus, Curienfis Episcopus vocatus, cum contumax esset in comparendo, ab ipsis suspensus est ab officio & beneficio, postea coram secundis iudicibus canonicè vocatus comparuit quidem, sed friuolâ allatâ excusatione, respondere contumaciter noluit; quare Papa suspensionem prius in ipsum latam confirmavit, postea iterum, ad eoque tertiâ vice causam delegavit Episcopo Cumanò & abbati cuidam, coram quibus tertio citatus Episcopus Curienfis, cum nec per se, nec per procuratorem compareret, excommunicationis sententiam in ipsum promulgârunt, testes contra ipsum juxta formam mandati Apostolici recipientes, per quos singuli articuli sufficienter probati fuerunt; quare Innoc. III. considerans iudicarium ordinem ritè seruatum fuisse, & Episcopum Curiensem, post latam in ipsum censuram, celebrare præsumpsisse, sententiam depositionis ab Episcopatu & officio Pontificali ac sacerdotali absque spe restitutionis profert, in irritum reuocans alienationes, quæ à dicto Episcopo post suspensionem & excommunicationem factæ sunt.

S V M M A R I V M.

1. In censuris ferendis pro ratione contumaciæ gradus seruandi.
2. Contra Prælatum criminofum, si per viam accusationis purè criminaliter agatur, ad sententiam condemnatoriam procedi non potest ante litis contestationem, quamuis propter contumacem illius absentiam, hæc fieri non possit.
3. Potest tamen tam ad testium receptionem, quam ad depositionis sententiam, contra

eum absentem, & contumacem procedi, ante litis contestationem, si Index ex officio suo per viam inquisitionis contra eum procedat, siue adsit denunciator, & Procurator iudicialis inquisitionis, siue non adsit.

4. Potest Index illud etiam crimen punire, quod ex deductis in iudicium coherentè legitime cognitum fuit.
5. Alienatio bonorum Ecclesie irrita est, si facta ea sit à Prælato suspenso ab officio, aut excommunicato non tolerato.

NOTA I. In censuris ferendis gradatim procedendum est, ut prius secundum exigentiam Causæ inferatur interdictum ab Ecclesia aut suspensio, postea crescente contumaciâ Reus excommunicetur.

NOTA II. Si aliquis adsit denunciator seu promotor inquisitionis faciendæ de Prælato ad depositionem eius, Reus tamen citatus, contumaciter absit, contra eum receptis testibus, & probatis criminibus procedi potest, etiam lite non contestatâ. Ita sumitur ex textu, & docet. *Io. Andr. n. 4. Imola. n. 5. & 9. Panorm. n. 18.* Pro intellectu aduerte, contra Prælatum criminofum tribus modis procedi posse; Primò, purè criminaliter & per modum accusationis, ut criminofus penâ condignâ criminibus puniatur, & hoc casu requiritur litis contestatio, ita ut eâ non factâ propter contumaciam Rei absentis ad sententiam condemnatoriam procedi non possit, ut diximus in *ut lite non contestata. §. Porro, ad quæst. dicto 3.* Secundò, ex mero puro iudicis officio excitati clamorosa insinuatione populi seu publicâ infamia. Hoc casu, quia nullus adest, qui inquisitionem suo vel aliorum nomine petiuit aut impetrauit, locum non habet oblatio libelli, & litis contestatio, consequenter sine ea, si citatus contumax sit, procedi potest ad testium receptionem & condemnationem. Tertio, Si adsit denunciator & promotor iudicialis inquisitionis ad depositionem seu amotionem Prælati ab administratione in spiritualibus & temporalibus, ut Ecclesiæ obesse desinat, juxta *6. Qualiter. 24. verb. sed cum. De accusationibus.* hoc casu

b b

libel-

libellus offerendus, & lis contestanda est, si denunciatus veniat, vti colligitur ex *capit. Exhibita. 19. de iudic.* sin autem contumaciter se absenter, etiam lite non contestata, receptis testibus & habitis probationibus sufficientibus proceditur ad definitivam, seu condemnatoriam sententiam; vti constat ex hoc *o. & cit. c. Qualiter.* Ratio est, quia cum vertitur periculum animæ, aut publicum Ecclesiæ, tunc contra absentem contumacem proceditur lite non contestata. *cit. c. ult. §. Porro.* atqui si præcedente infamiâ aliisue indicis Prælatus denunciatur tanquam bonorum Ecclesiæ dilapidator aut in grauibus criminibus persistens, vertitur periculum animarum & publicum Ecclesiæ cui is præest; ergo lite non contestata contra ipsum contumacem procedi potest, saltem ad eius amotionem seu destitutionem; videatur *Panorm. hic. n. 23.*

4 Quæres, cur itaque Pontifex maiorem penam Episcopo, videlicet verbalis depositionis ab Ordine episcopali ac sacerdotali infligit. Resp. Si in iudicio crimen legitime cognitum sit, non omnino accidentaliter, sed coherenter ad ea, quæ in iudicium adducta sunt, tum iudex illud punire potest, vti colligitur ex *c. 2. de Confessis,* & notat *Imola hic n. 5. gl. in c. 1. verb. contingere. de Except.* sed in casu nostro ex deductis in iudicium coherenter seu accessorie cognitum fuit, quod Episcopus Curienfis post suspensionem & excommunicationem, quæ ob insuperabilem contumaciam & inobedientiam ipsi illata erat, etiam censuram violauerit celebrando, ideoque irregularitatem contraxerit, consequenter Papa inobedientiam istam & contemptum legitime puniuit per depositionem non tantum ab Episcopali iurisdictione, & administratione, sed etiam ab omni ordine Episcopali ac Sacerdotali.

5 Nota III. Si Prælatus ab officio suspensus, aut excommunicatus non toleratus, bona Ecclesiæ alienet, irrita est alienatio. Pro huius intellectu aduerte ex *Innoc. hic. n. 1. Panorm. n. 33.* Quod excommunicatio virtualiter in se includit suspensionem ab

officio, consequenter etiam à beneficio, juxta *c. Pastoralis. 53. de Appellat.* suspensus autem ab officio simpliciter & indistinctè inhabilis redditur ad omne munus seu exercitium publicæ potestatis, vti ex communi docet Suarez de Censuris *disp. 26. n. 4.* contra *gl. in c. Audiuimus. 4. Causa 24. q. 1.* administratio autem Prælati, non tantum in spiritualibus, sed etiam in temporalibus, consequenter & alienatio bonorum Ecclesiæ, actus est publicæ Ecclesiasticæ potestatis, ergo ea non est concessa Prælato suspenso aut excommunicato non tolerato, vti hinc etiam docet *Ioan. Andr. n. 2.* qua ratione *Panorm. loc. cit.* ait: quod non valeat autoritas in alienatione rerum minoris interposita per tutorem excommunicatum, cum etiam tutelæ exercitium, publicus actus sit, nec valeat arbitrium seu laudum per formam iudicii pronuntiatum à compromissario excommunicato, cum arbitria hæc ad formam iudiciorum redacta sint. *l. 1. ff. de arbitris.* sed secus est dicendum de arbitratore in contractibus & amicabili compositione, cum hæc officia publica non ceaseantur quandoquidem etiam in mulierem cadere possunt.

CAPITVLVM IX.

Contingit.

PARAPHRASIS.

Si actori propter contumaciam Rei per primum decretum, adiudicata sit possessio bonorum custodia causa, accidit nonnunquam vt ob potentiam vel dolum aduersarii, bona intra annum consequi non possit, vel acquisita amittat, & ita (cum ex multorum sententia actor anno elapso non fiat verus bonorum possessor) Reus ex malitia sua commodum reportat, quare ne contumax melioris conditionis sit quam obediens, secundum Canonicam benignitatem decernit Innocentius III. vt in dicto casu actor post annum verus efficiatur possessor.

SUM.